



ימי התשובה





פרק א - התחדשות

חודש אלול נקרא חודש הרחמים והסליחות. בחודש זה אנו נקראים לעצור ולחשוב על מה שהיה בשנה שעברה, להתבונן במה שעשינו טוב ובמה טעינו, להתפייס עם עצמנו, עם בני המשפחה וחברים / חברות ולהתקרב אל הקדוש ברוך הוא.

אלול. זמן של התחדשות, זמן של תקווה. הפנים נשואות אל עבר שנה חדשה העומדת בפתח, והלב רוחש תפילה לשנה טובה ומתוקה... אלול הוא זמן של קירבה, זמן של רענון היחסים שבינינו לבין ה' יתברך, זמן בו "אני לדודי ודודי לי".

(הרב יהושע שפירא ^מ, "מציץ מן החרכים", עמ' 129)

ההתחדשות נתפסת כהיפוכה של השיגרה.

1. חפשו במילון את ההגדרה לערך 'שיגרה'.
2. הביאו דוגמא ליציאה מן השיגרה שמתבצעת ללא יציאה מן הבית.
3. הביאו דוגמא ליציאה מן השיגרה שלא מצריכה הוצאה כספית גדולה.
4. איזה מכנה משותף ניתן למצוא לדוגמאות שהבאתם?



אנו חיים בשיגרה. השיגרה מעניקה לנו בטחון, קביעות, סדר ונוחות. אולם, השיגרה היא לעיתים "אפורה" ושוחקת. לכן, רובינו זקוקים מידי פעם להתחדשות, לשינוי, למשהו מיוחד.

השבת מהווה יציאה מן השגרה השבועית. בששת ימי החול אנו עובדים את ה' תוך כדי עיסוקים יומיומיים, אך בסופו של השבוע, בשבת, אנו עוזבים את שיגרת ימי החולין ומזומנים להגיע לקרבה גדולה יותר אל ה'. השבת מהווה שיא של ימות השבוע.



סוף השנה החולפת ותחילת השנה הממשמשת ובאה הם זמן מיוחד. זה הזמן שבו אנו עוצרים משיגרת החיים, חושבים, מסכמים, 'אוספים כוחות' ו'פותחים דף חדש'.

כל השנה אנו משתדלים להתקרב אל ה', להתנהג בטוב ולקיים מצוות, אך פעמים רבות ישנן 'נפילות' (= אי הצלחות) ואנו לא מצליחים לממש את כל הרצונות והכוונות הטובות שיש לנו. בחודשים **אלול ותשרי** אנו נקראים לרענן את הקשר שלנו עם הקב"ה, להשתדל יותר, להגדיר מחדש את הציפיות שלנו מעצמנו - והעיקר: לפתוח דף חדש ונקי.



במה אפשר להגדיר חודשים אלו כתקופה של התעלות?



מראש חודש אלול ועד הושענא רבה נוהגים להוסיף בסיום התפילה את מזמור כ"ז בתהילים: "לדוד ה' אורי וישעי".

קיראו את בקשתו של דוד המופיעה בפסוק ד, וציינו את חמשת הפעלים המוזכרים בפסוק זה.



נתמקד במשמעות הפעלים: לבקר ולשבת.

המבקר בביתי יכול ליזום ביקור פתע או לבוא אלי בתיאום מראש. המבקר בביתי יכול לעשות זאת לעיתים מזומנות או לעיתים רחוקות. כך או כך, המבקר בביתי **אינו חי איתי באופן קבוע**.

אולם, היושב בביתי נמצא עמי באופן קבוע, הוא גר איתי. היושב בביתי יכול לחלוק עמי את אותו חדר או לגור בחדר אחר. כך או כך, מי שיושב בביתי הוא **בן בית שלי**.



הביקור מסמל את הארעיות,
לעומת זאת, הישיבה מסמלת את הקביעות.



דוד המלך מבקש מה' בקשה כפולה :
מצד אחד - להרגיש **בן בית** הרגיל להיות בבית ה',
כמו אדם שרגיל לחיות עם משפחתו ומרגיש נינוח ;
ומצד שני - להרגיש **אורח** ולהתרגש מהקשר עם ה',
ולא לראות בכך דבר שיגרתי ומובן מאליו.

האם קיימת סתירה בין שתי הבקשות? נמקו.
אם כן - כיצד ניתן ליישב אותה?



אנו אוהבים את הימים המיוחדים, אך אנו מודים לה' גם על השיגרה. בכל בוקר אנו
פוקחים את עינינו בתפילת הודיה :



מדוע אנו מודים לה' גם על השיגרה?





המשוררת לאה גולדברג כתבה שיר שמתקשר לנושא זה. היא מבקשת מה' שילמד אותה כיצד להתייחס לקיום היומיומי בתור דבר שאינו מובן מאליו.



למדני אלקי / לאה גולדברג^ח

למדני אלקי, קרק והתפלל
על סוד עצה קמל, על נואה כרי בשל
על החרות הזאת: אראות, אחוש, אנשם
אדעת, איחל, אהבשל.

למד את שפתותי ברכה ושיר הלל
בהתחדש יומק עם בוקר ועם ליל,
לבל יהיה יומי בתמונה שלשום
לבל יהיה יומי עלי קרלל.

(מתוך "שירי סוף הדרך")

1. העתיקו את השיר ועטרו אותו בהתאם למילותיו.
2. במידה ויש בידכם קלטת של שיר זה- הביאו אותה והשמיעו להנאת כולם.
3. ציינו את המילים העולות בדמיונכם למושגים: **שיגרה, התחדשות.**
4. הכינו יצירת אמנות שתביע את הקשר בין שגרה להתחדשות. ערכו תערוכה בה יוצגו עבודות אלו.





פרק ב - הסליחה

רעיון הסליחה מהווה ציר מרכזי הן בתפילה והן בעשייה של ימי התשובה. הסליחה מאפשרת לפתוח "דף חדש" ולשפר את יחסינו עם האנשים הקרובים לנו - משפחה, חברים - למרות אי הבנות או עלבונות שאולי היו בעבר.

1. הקושי לבקש סליחה

באחד משיריו ("סליחה", מתוך "גם הילד הזה הוא אני"), כותב יהודה אטלס^ה:



אני מוכן לא לאכול שוקולד?
אני מוכן שלא יקנו לי צעצועים
אני מוכן שלא יישו לי צאת חופה . . .

הציקר - לא לבקש סליחה

1. מדוע, לדעתכם, קשה לילד לבקש סליחה?
2. כיצד לדעתכם ניתן להתמודד עם הקושי?



בחיי היום יום אנו נפגשים לעיתים עם אנשים שאין לנו עמם קשר אישי, למשל: נהג/ת אוטובוס או הסעה, הספרן/ית בבית הספר או בשכונה, המוכר/ת בחנות, השומר/ת או המנקה בבית הספר, מאבטח/ת בקניון. באופן טבעי, לעיתים אנו פוגעים באחת מן הדמויות הללו. אנו לא מכירים אותם באופן אישי, ומתביישים לפנות אליהם ולבקש את סליחתם.



דוד המלך מתפלל:

"שִׁיגִי אֹתַי מִי יְבִין, בְּנִסְתָּרוֹת נִקְנִי" (תהלים יט, יג)

פירוש אפשרי לפסוק: לעיתים הפוגע אינו מבקש סליחה מכיוון שהוא אינו מודע כלל למעשהו, ולכן חשוב לדבר על הפגיעה ולא "לשמור בבטן".

1. ציינו ממי יותר קל, לדעתכם, לבקש סליחה - ממישהו הקרוב אלינו (בן משפחה, חבר טוב) או ממישהו רחוק (כמו אחת מן הדמויות שציינו לעיל), ומדוע?
2. ציינו מקרה בו נעשתה פגיעה והפוגעים לא היו מודעים למעשיהם.
3. כיתבו מכתב פיוס המיועד למישהו שנפגע מכם. ניתן לשמור את המכתב, לשלוח אותו, או לעשות בו כרצונכם.
4. בחרו דמות אחת (בני משפחה, חברים, אנשים שנפגשים איתם בחיי היום יום) והמחזו מקרה שבו היתה פגיעה ובקשת סליחה לאחריה.



2. האווירה התורמת לבקשת הסליחה

במשפחה, בכיתה או בחברה שבה המילה 'סליחה' אינה נשמעת כלל, יהיה קשה לבקש סליחה, מכיוון שהתנהגות זו אינה מוכרת. לעומת זאת, במקום שבו המילים 'סליחה' או 'סלחתי' נשמעות לעיתים קרובות - קל יותר למבקש הסליחה למלא את חובתו.

חפשו בסידור בתפילת שלוש רגלים (לפני הוצאת ספר תורה) את הקטע שבו מוזכרות "שלוש עשרה מידות". קיראו קטע זה בקול.





גם בימי הסליחות אנו חוזרים ואומרים את "שלוש עשרה המידות" ולאחריהן את תשובתו של הקב"ה למשה "סלחתי כדברך", וכך, מושג הסליחה הופך להיות חלק מהאוירה הנבנית בימים אלה.

1. קראו את המשפטים הבאים. איזו תשובה נראית לכם מתאימה למצבים הבאים:



המצב המצוי בחברה הסובבת אותי הוא שמי שמבקש סליחה נחשב:

- א. אציל נפש
- ב. 'חנן'
- ג. הוגן
- ד. 'פרייר'

המצב הרצוי בחברה הסובבת אותי הוא שמי שמבקש סליחה נחשב:

- א. אציל נפש
- ב. 'חנן'
- ג. הוגן
- ד. 'פרייר'

2. האם יש צורך בחברה שלכם לשנות את התדמית של מבקש הסליחה?

אם כן, באילו דרכים ניתן לעשות זאת?

3. האם דרכים אלו מתאימות לביצוע בקבוצה שלכם?



זוג האחים הראשון המופיע בתורה הוא קין והבל. בחומש בראשית מסופר כי כל אחד מהם הביא מנחה לפני הקב"ה. קין הביא קורבן פשוט בעוד שהבל הביא קורבן משובח. הקב"ה קיבל את הקורבן של הבל ודחה את קורבנו של קין; דבר שגרם לקנאה גדולה מצד קין. קנאה זו 'בערה' בקין בצורה כל כך חזקה עד שהוא הרג את הבל, אחיו.



קראו את הפסוק מחומש בראשית ד, יג בו קין פונה לה' ומודה על חטאו.



המדרש מספר שהודאה זו של קין לא התרחשה מיד, אלא לאחר ויכוח שהתנהל בין ה' לבין קין. כך נאמר במדרש:

מצינו בשעה שהרג קין את הבל
אמר לו הקב"ה: אי הבל אחיך?
אמר לפניו: ריבונו של עולם! אני והבל הנחנו דורון לפניך
להבל קבלת ולי החזרת בפחי נפש (אכזבה); ממני אתה מבקש?
והלא אינו מתבקש אלא ממך שאתה משמר כל הבריות!
...אמר לו (ה' לקין) אני מודיעך היכן הוא
(אייזנשטיין, אוצר מדרשים, עמ' רכח)

לפניכם צמדי משפטים, בכל צמד קיים משפט נכון ומשפט שגוי.
צינו את המשפט הנכון בכל צמד:



1. א. שאלת ה': "אי הבל אחיך" נועדה לעזור לקין להודות בחטאו.
ב. שאלת ה': "אי הבל אחיך" נועדה לברר היכן הבל.
2. א. קין ידע היכן הבל, אך הוא ניסה להתחמק מאחריות למעשהו.
ב. קין לא ידע היכן הבל ולכן הוא ביקש את עזרתו של הקב"ה.
3. א. במשפט: "אני מודיעך היכן הוא" ה' מתכוון לעזור לקין למצוא את הבל.
ב. במשפט: "אני מודיעך היכן הוא" ה' רומז לקין שההתכחשות למעשהו אינה נכונה.



וממשיך המדרש –

מיד קָלְלוּ (ה' את קין) שנאמר "וַעֲתָה אָרוּר אֲתָה מִן הָאֲדָמָה" וגוי.
מיד עמד ונשתטח לבקש רחמים מלפני הקב"ה
שנאמר "גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשׂוֹא"
אמר לפניו (קין לה'): ריבונו של עולם,
לא יהא עווני גדול מאותן שְׂשִׁים רְבּוּא
שעתידין להכעיס לפניך במדבר;
וכיון שאמר (משה) "נוֹשֵׂא עוֹן"
מיד מחלת להם,
שנאמר "וַיֹּאמֶר ה' סְלַחְתִּי כְּדָבָרְךָ".
באותה שעה אמר הקב"ה:
אם איני מוחל לקין הרי הוא נועל דלת בְּפָנַי כל בעל תשובה.

עיינו בחומש שמות פרק ל"ב, וכן בחומש במדבר פרק י"ד וציינו אילו
חטאים חטא דור המדבר.



1. מה הקשר בין חטאי דור המדבר ומעשה קין בהבל?
2. מה גרם לקין להודות בחטאו?
3. הסבירו את המשפט הבא:
אם איני מוחל לקין הרי הוא נועל דלת בְּפָנַי כל בעל תשובה.



ואכן, כך נאמר בתחילת המדרש שלמדנו לעיל:

- ...הא למדת, שכל מי שהוא מודה במעשיו –
הקב"ה מצילו ומביאו לחיי העולם הבא,
וכל מי שאינו מודה במעשיו –
הקב"ה מקללו.



התאימו בין הפועל לבין משמעותו:

הודאה	לומר תודה למישהו	להודות ב...
הודיה	להכיר במעשה לא טוב שעשיתי	להודות ל...
קנאה	לחשוך במשהו השייך לזולת	לקנא ב...
קנאה	להגן על כבודו של מישהו יקר	לקנא ל...



ראינו כי ההודאה במעשה רע ובקשת הסליחה לאחריה הן התנהגויות נרכשות, שניתן ללמוד אותן. ה' סלח לקין, וכך האנושות למדה שניתן ודרוש לבקש סליחה. סיפורים בתורה מכוונים אותנו להודות בחטאינו ולדעת לבקש סליחה.

3. דרכים שונות לבקש סליחה

פעמים רבות קשה לנו לבקש סליחה, כי איננו יודעים כיצד לעשות זאת:

האם כדאי לגשת אל הנפגע ולדבר עמו?

אולי לכתוב לו מכתב סליחה?

או כדאי לשלוח מתווכים שידברו איתו?

העלו רעיונות נוספים כיצד ניתן לבקש סליחה.



השאלה כיצד לבקש סליחה הופנתה אל הרב עובדיה יוסף:

מי שחטא לחברו והעליבו בדברים, וכעת ניחם (מצטער) על מעשיו, ורוצה להתפייס עמו לקראת יום הכפורים, אך הוא מתבייש ללכת אליו בעצמו לבקש את סליחתו, האם יכול לשלוח לו דברי פיוס בכתב, או על ידי שליח, או חייב ללכת אליו בעצמו ולבקש ממנו מחילה?



תשובת הרב עובדיה יוסף^ה :

... מי שחטא כלפי חברו, עליו ללכת לפייסו בעצמו ולא על ידי שליח
או על ידי מכתב, ומכל מקום הכל לפי הענין, שאם הדבר ידוע
שהנעלב נוח לרצות, עדיף שילך אליו בכבודו ובעצמו לפייסו, ורק אם
הוא קשה לרצות (למחול), וחושב שיותר יהיה נוח לו להתפייס אם
ישלח אליו איש מכובד מידידיו שירצהו תחלה - יעשה כן, ולאחר מכן
יבוא אחריו וימלא את דבריו בבקשת מחילה כדת. ונסלח לו.
(שו"ת "יחווה דעת", חלק ה, סימן מד)

1. אילו שתי אפשרויות מציע הרב עובדיה יוסף, ומהי האפשרות המועדפת?
2. ציינו את משפט המפתח בתשובת הרב עובדיה יוסף והסבירו אותו.
3. חברו סיפור המדגים את אחת הדרכים לבקש סליחה. את הסיפורים ניתן לכתוב על בריסטול, ולתלות בפינה המיוחדת לכך.



4. להתחיל בכל יום מחדש

החיים מזמנים לנו הרבה התנסויות והתמודדויות, חלקן פשוטות וחלקן מורכבות,
ולא תמיד אנו עומדים בהן בהצלחה. בדומה לכך, ישנן מצוות שהן קלות לקיום
ואחרות שהן קשות יותר, ולפעמים אנו נכשלים בהן.

1. ציינו דוגמאות למצוות הקלות לקיום, בעבורכם. נמקו.
2. ציינו דוגמאות למצוות הקשות לקיום, בעבורכם. נמקו.





חכמים מציינים כי אחת המצוות הקשות ביותר לקיום היא מצוות כיבוד אב ואם. הקטע הבא נכתב על ידי הרב עובדיה יוסף בהקשר לכיבוד הורים:

...חיוב גדול מוטל על כל אדם לבקש מחילה בערב יום הכיפורים מאביו ואמו, על כל מה שחטא להם ופגע בכבודם, ומי שאינו עושה כן נקרא חוטא, ומזלזל בכבוד אביו ואמו. שאם בין אדם לחבירו חייבו חז"ל לבקש מחילה קודם יום הכיפורים, כל שכן מאביו ואמו שכמעט אין אדם ניצול מחטא זה בכל יום ...
(שו"ת "יחווה דעת", שם)

1. מה הן הסיבות הגורמות לכך "שכמעט אין אדם ניצול מחטא זה בכל יום"?
2. תנו דוגמא מחיי היום יום לפגיעה אפשרית בכבוד ההורים.



פיתחו את הסידור בקריאת שמע על המיטה. הפיסקה הראשונה מתחילה במילים: "ריבונו של עולם". פיסקה זו נקראת "תיקון של קריאת שמע על המיטה". מה תוכנה של פיסקה זו ומדוע היא נאמרת דווקא לפני השינה?



התייחסו למקרה הבא:

לקראת בת המצווה, תמר רוצה לקבל על עצמה דבר גדול, דבר שהיא תוכל להתמיד בו, ולהתקדם.
בערב יום הכיפורים 'הבריק' לה רעיון: היא תקבל על עצמה לא לפגוע יותר מעתה ואילך באף אדם. תוך כדי התפילה ביום הכיפורים, קצת לפני ההתחייבות הפנימית שלה לעצמה, היא שאלה את אמה: האם אפשר לחיות ללא פגיעה כלשהי בזולת?



1. מה, לדעתכם, ניתן להשיב לתמר:

- אפשר לחיות ללא כל פגיעה בזולת.
- אי אפשר לחיות ללא כל פגיעה בזולת, אך ניתן לצמצם אותה.
- אי אפשר לחיות ללא כל פגיעה בזולת, ואין מה לעשות.



5. הקושי לסלוח

חודש אלול נקרא גם "חודש הרחמים והסליחות" – מדוע?
לעיתים קשה לנו לסלוח למי שפגע בנו ואנו מתקשים להשתחרר מתחושת הפגיעה.



ישנן מספר סיבות המקשות עלינו לסלוח:

- א. העלבון גדול מאד.
- ב. הפגיעה גרמה לנזק ממשי שלא ניתן לתיקון.
- ג. יצר נקמה.
- ד. הכעס מציף ולא מאפשר מחשבה שקולה.
- ה. הפגיעה היתה בנוכחות הרבים.
- ו. זה לא 'פייר' – מי שפגע צריך לשלם את ה'מחיר'.
- ז. הסולח עלול להחשב כחסר כבוד עצמי.
- ח. רגישות רבה של הנפגע.

התחלקו לשמונה קבוצות. כל קבוצה תקבל פתק ובו רשומה אחת מהסיבות המנויות לעיל. הקבוצה תמחזז אירוע שבו התרחשה פגיעה, אך הנפגע לא הסכים למחול, מהטעם הרשום בפתק. על תלמידי הכתה לתת עצה לנפגע: כיצד בכל זאת בידו להתגבר ולסלוח.





6. איך מצליחים לסלוח?

לאחר שבני ישראל חטאו בחטא העגל, משה מבקש מה':

"אל תפן אל קשי העם הזה" (דברים ט, כז)

1. למה התכוון משה כשהוא ביקש מה' "אל תפן אל קשי העם הזה"?

2. ציינו את האפשרות שנראית לכם נכונה ונמקו את בחירתכם:

- משה התכוון שה' ישכח את החטא של עם ישראל
- משה התכוון שה' לא יתמקד בחטא אלא בדברים הטובים בעם ישראל
- משה ביקש למצוא נסיבות מקילות שגרמו לאותו חטא.



ישנן מספר דרכים העוזרות לנו לסלוח:

1. לתת פרשנות אחרת למעשה הפגיעה
למשל: היא לא התכוונה לפגוע, או: הוא התכוון בעצם לעשות מעשה טוב.

2. להסתכל על התמונה הכוללת
לראות את הפגיעה כחלק שולי מאישיות הפוגע ומהיחסים הטובים עמו.

3. להבין כי הפוגע מתחרט על הפגיעה.

4. נסיבות מקלות
למשל: בזמן הפגיעה הפוגעת היתה במצב חריג, עייפות, מחלה, כעס, דיכאון.

בעמודים הבאים מובאת רשימת מקורות המתארים מעשים של סליחה.
התאימו בינם לבין דרכי הסליחה שצויינו לעיל.





ויעשהו עגל מסכה ויאמרו:
אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים.
(שמות לב, ד)



בפירושו של "השפת אמת"^ה על חטא העגל, נאמר:
בחטא העגל היה גם כן שרצו להשיג בדעתם את האלוקות,
ומזה בא הפירוד; כי אין דעת כל בני אדם שווה.

ואתנפל לפני ה' את ארבעים היום ואת ארבעים הלילה
אשר התנפלתי כי אמר ה' להשימיד אתכם:
ואתפלל אל ה' ואומר: ה' אלקים אל תשוח עמך ונזולתך ...
זכור לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב...
(דברים ט, כה-כו)



חטאנו לפניך רחם עלינו.
(מן הפיוט "אדון הסליחות")



ויהי דבר ה' אלי לאמר: הלה וקראת באוני ירושלים לאמר
כה אמר ה': וכתתי לך חסד נעוריה, אהבת כלולתיך,
לכתך אזורי במדבר בארץ לא ירועה.
(ירמיהו
ב, ב)



"זכרתי לך חסד נעוריד" - לא אעשה אותך כלה,
וגם אעניש המרעים לך, כי זכרתי לך חסד נעוריד.
(רד"ק^ה, שם)

ויאמר דוד אל נתן: זוטאתי לה'
ויאמר נתן אל דוד: גם ה' העביר זוטאתך, לא תמות.
(שמואל ב יב, יג)





רבי שמעון בן אלעזר אומר:
אל תרצה את חברך בשעת כעסו
ואל תנחמנו בשעה שמתו מוטל לפניו
ואל תשאל לו בשעת נדו
ואל תשתדל לראותו בשעת קלקלתו.



(מסכת אבות ד, יח)

ישנם מקרים בבית המשפט, בהם הנאשם מבקש מהשופט להקל בעונשו
עקב נסיבה מקלה.

האם נסיבה מקילה מצדיקה את המעשה שנעשה?
האם נסיבה מקילה מצדיקה הקלה בעונש?
האם אתם מכירים מקרה כזה? שתפו את הקבוצה.



7. ניתוח מקרה: ברוריה והחוטאים

לעיתים אנו יכולים לסלוח ולחזור ולהמשיך יחסי חברות עם הפוגע בעזרת הבחנה בין
מעשה הפגיעה לבין האדם שביצע אותו.
ברוריה, אשתו של ר' מאיר ובתו של ר' חנינא בן תרדיון, היתה אשה למדנית. ר' יוחנן
מעיד עליה שהיתה בקיאה בשלוש מאות הלכות שלמדה משלוש מאות חכמים במשך
שלוש שנים. ברוריה פירשה פירושים חדשים למספר פסוקים מהתורה. נתמקד
במקרה אחד המסופר על ברוריה, בו באה לידי ביטוי הפרדה בין האדם החוטא לבין
החטא עצמו:

אותם בריונים, שהיו בשכנותו של ר' מאיר,
והיו מצערים אותו הרבה.
היה מבקש רחמים עליהם שימותו.
אמרה לו ברוריה אשתו:
מה דעתך? – משום שכתוב: "יתמו חטאים" (תהילים ק"ד)
האם כתוב 'חוטאים'? 'חטאים' כתוב!



ועוד, רד לסופו של הפסוק: "ורשעים עוד אינם"
 כיצד "יתמו חטאים – ורשעים עוד אינם"?
 אלא, בקש רחמים עליהם שיחזרו בתשובה – "ורשעים עוד אינם"
 בקש רחמים עליהם וחזרו בתשובה.
 (ברכות, דף י ע"א, תרגום לעברית)

נאמר בפסוק בתהילים :

"יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם".

המילה 'חטאים', כשאינה מנוקדת, ניתנת להבנה בשתי משמעויות :
 האחת: חטאים - לשון רבים של המילה חטא, שם כינוי לאדם חוטא, כמו בפסוק
 בבראשית יג, יג: "ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד"
 השניה: חטאים - לשון רבים של המילה חטא, עוון.
 ר' מאיר פירש את הפסוק על פי האפשרות הראשונה, וביקש שהרשעים יעברו מן
 העולם.
 ברוריה פירשה את הפסוק על פי האפשרות השניה וביקשה שעצם הרשע יעבור מן
 העולם.

1. מדוע ר' מאיר פירש כפי שפירש?
2. האם סופו של הסיפור מעיד על כך שפירושה של ברוריה הוא הראוי?
3. האם נתקלתם במצב שבו בחרתם להפריד בין הפוגע לבין מעשהו? הרחיבו.



סיכום

מה התחדש לי בלימוד זה?
 מה הייתי רוצה לדעת עוד?
 באיזה שלב התקשיתי בלימוד?
 כיצד התמודדתי עם קושי זה?
 ממה נהניתי במיוחד?



מלאו את התשבץ הבא. בטור המרכזי מתקבלת מילה שהיא שמו של חודש תשרי כפי שכתוב בספר מלכים א ח, ב (שתי מילים).

1. הנביא שנבלע על ידי דג, קוראים את ספרו ביום כיפור בתפילת מנחה
2. קרן האיל, סמלו של ראש השנה
3. נוהגים לאומרם השכם בבוקר בימים שלפני ראש השנה ויום כיפור
4. אחת מארבעת המינים שנוטלים בחג הסוכות
5. אחד מארבעת המינים
6. מאכל סמלי של ראש השנה (שתי מילים)
7. היום האחרון של חול המועד סוכות
8. הדמויות המוזמנות להתארח בימי הסוכות
9. החג בו מסיימים את קריאת ספר התורה (שתי מילים)

